

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 1985/33

Karar Sayısı: 1986/22

Karar Günü: 11/9/1986

R.G. Tarih-Sayı :10.12.1986-19307

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İskenderun Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 5/6/1985 günlü, 3217 sayılı "1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Üç Ek Madde İlavesiyle 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun 44 üncü Maddesinin (a) Bendinin ve 3078 Sayılı Tuz Kanununun 27 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun"un 9. maddesiyle 4. maddesinin Anayasa'nın 7. ve 10. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY :

Kimi sanıkların 1977 de bir anonim şirket adına İngiltere'den gönderilen 16 treyleri İskenderun Gümrüğü'nde yapılan transit işlemleriyle İran'a sevk ettirdikten sonra bunları herhangi bir gümrük işlemi yaptırmadan Gürbulak Gümrüğü'nden tekrar yurda soktukları, gümrüğe teslim etmeleri gerekmesine karşın treylerin numaralarını değiştirerek İskenderun'da sattıkları,

Kimi sanıkların ise 1981 de İstanbul Giriş Gümrük Müdürlüğü'nce tescil edilen geçici kabul giriş beyannamesiyle ithal ettikleri Jüt Mensucattan sargılık kaba bez (kanaviçe) lerin İskenderun Çıkış Gümrük Müdürlüğü'nce tescilli çıkış beyannamesi kapsamındaki (eşyanın ambalajda kullanılan) kısmının tekrar ihracında yasal koşullara uymadıkları,

Kimi sanıkların da 1979 da yurt dışından ithal ettikleri çuvaları dış ülkelere çıkarıp satmış gibi göstererek gümrük vergi ve resimlerini ödemedi yurt içinde bıraktıkları; böylece toplu kaçakçılık suçunu işledikleri savıyla haklarında İskenderun Ağır Ceza Mahkemesi'nde üç ayrı dava açılmıştır.

Değişik yıllarda işlendiği öne sürülen toplu kaçakçılık suçlarından dosyaları birleştirilerek yargılanan 14 sanıkla ilgili davada, kendiliğinden itiraz yoluna başvuran Mahkeme, 2248 sayılı Kanunla değişik 1918 sayılı Kanunun toplu kaçakçılığa ilişkin 27. maddesinin ikinci, üçüncü ve son fıkralarının uygulanması gerekeceği kanısına vararak 3217 sayılı Kanunun 9. ve 4. maddelerinin iptalini istemiştir.

III- YASA METİNLERİ :

A - İptali istenen 5/6/1985 günlü, 3217 sayılı "1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Üç Ek Madde İlavesiyle 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununun 44 üncü Maddesinin (a) Bendinin ve 3078 Sayılı Tuz Kanununun 27 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun" un itiraz konusu maddeleri şöyledir :

Esas Sayısı: 1985/33
Karar Sayısı: 1986/22

MADDE 4.- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 27 nci maddesine, üçüncü fıkrasından sonra dördüncü fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

İkinci fıkranın uygulanmasını gerektiren durumlarda; mal veya eşyanın özel kanunlarla veya ithalat ve ihracat rejimi kararlarıyla memlekete ithal veya ihracı yasaklanmamış olmakla birlikte gümrüklenmiş piyasa değerinin otuz milyon lirayı geçmemesi ve tekele tabi maddelerden olmaması halinde, ikinci fıkradaki ağır hapis cezasına hükmedilmeyip sadece üçüncü fıkraya göre ağır para cezasına ve mal veya eşyanın müsaderesine karar verilir. Bu fıkradaki miktarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayınlanan "Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi"ndeki artışlar oranında artırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır.

MADDE 9.- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun 1 inci maddesinin (F) bendi, 25 inci maddesinin ikinci fıkrası ile ek 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları :

MADDE 7.- Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.

MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

C- İlgili Anayasa Kuralı :

MADDE 152'nin dördüncü fıkrası : Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.

D- İlgili Yasa Kuralı :

10/11/1983 günlü, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesinin yedinci fıkrası :

Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği ret kararının yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe, aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

IV- İLK İNCELEME :

A- Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca H. Semih ÖZMERT, Orhan ONAR, Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Selâhattin METİN, Servet TÜZÜN, Mahmut C. CUHRUK, Mustafa ŞAHİN ve Adnan KÜKNER'in katılmalarıyla 16/1/1986 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında 15/10/1985 günlü kararda belirlenen "iptali istenilen ve davada uygulanacak hüküm veya

hükümlerin hangileri olduğu ve bunların aykırılık gerekçelerinin açıklıkla belirtilmesi" konusundaki eksiklik tamamlanmış olduğundan işin esasının incelenmesine karar verildikten sonra incelemenin sınırlandırılması sorunu üzerinde durulmuştur.

B - İTİRAZIN SINIRLANDIRILMASI :

Yerel Mahkeme 3217 sayılı Yasanın 9. ve 4. maddeleriyle 1918 sayılı Yasada yapılan değişikliklerin tümünün iptali istemiyle itiraz yoluna başvurmuştur. Bakılmakta olan davada 25. maddenin ikinci fıkrası ile ek 3. maddenin uygulanması olasılığı yoktur. 9. maddenin tümüyle ele alınması gereksizdir. Öbür yandan 1918 sayılı Yasanın 27. maddesine üçüncü fıkrasından sonra dördüncü fıkra ekleyen 3217 sayılı Yasanın 4. maddesinin son tümcesinin de davada uygulama alanı bulunmamaktadır. Başvuran Mahkemenin amacı cezalar arasındaki ayrılığın kaldırılması, bir suçta ceza verilirken benzer eylemin cezasız kalmasının önlenmesidir. Bu durumda son tümce inceleme kapsamına alınmadan da sonuca ulaşılabilir. Bu nedenlerle incelemenin :

1- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 1. maddesinin (F) bendini yürürlükten kaldıran 3217 sayılı Kanun'un 9. maddesinin "... 1 inci maddesinin (F) bendi." ibaresiyle;

2- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 27. maddesine üçüncü fıkrasından sonra dördüncü fıkra ekleyen 3217 sayılı Kanun'un 4. maddesinin "ikinci fıkranın uygulanmasını gerektiren durumlarda; mal veya eşyanın özel kanunlarla veya ithalât ve ihracat rejimi kararlarıyla memlekete ithal veya ihracı yasaklanmamış olmakla birlikte gümrüklenmiş piyasa değerinin otuz milyon lirayı geçmemesi ve tekele tâbi maddelerden olmaması halinde, ikinci fıkradaki ağır hapis cezasına hükmedilmeyip sadece üçüncü fıkraya göre ağır para cezasına ve mal veya eşyanın müsaderesine karar verilir" cümlesiyle sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvurma kararı ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen yasa kuralları, dayanak yapılan ve konuya değinen Anayasa maddeleri, bunlarla ilgili gerekçeler ve öbür yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden inceleme :

Anayasa'nın bu fıkrasında "Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz" denilmektedir. Anayasa'nın amacı, hem gereksiz başvuruları önleyerek Mahkemenin çalışma düzenini korumak, hem de uygulamada sürekliliği sağlamaktır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin iptalini istediği 3217 sayılı Yasanın 4. maddesiyle eklenen dördüncü fıkra içindeki ".ve tekele tâbi maddelerden olmaması." ibaresi, bir başka itiraz davasına konu olarak incelenmiş ve buna ilişkin 27/3/1986 günlü, Esas: 1985/31, Karar: 1986/11 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı 9 Mayıs 1986 günlü, 19102 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Böylece gerek Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrasının, gerek Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen koşul gerçekleşmiştir. İtirazcı Mahkemenin başvurusu 11/7/1985

tarhini taşımakta ise de esas inceleme aşamasında Anayasa Mahkemesi'nin aynı konu hakkında işin esasına girerek verdiği yukarıda belirtilen red kararı yürürlüğe girdiğine göre itirazın incelenmesine olanak yoktur. Zira Anayasa'nın 152. maddesi yalnız dava mahkemelerini değil Anayasa Mahkemesini de bağlar. Anayasa Mahkemesi, önceki kararın yayımı tarihinden sonra karar vermek durumunda ise başvurunun daha önce olup olmamasına bakmadan itirazı reddetmek zorundadır. Bu nedenle itirazcı Mahkemenin "...ve tekele tâbi maddelerden olmaması halinde." sözcüklerine ilişkin itirazı yetkisizlik nedeniyle reddedilmelidir.

Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Selâhattin METİN ve Adnan KÜKNER bu görüşe katılmamışlardır.

B- İtiraz konusu kurallar yönünden inceleme :

1) 9. Maddenin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 230. maddesine dayanarak birleştirdiği dosyalardan Esas : 1981/202 ve 1982/52 sayılı davalarda 3217 sayılı Yasa olmasa idi suç tarihlerine göre 1918 sayılı Yasanın 1/F maddesi yoluyla 2248 sayılı Yasa ile değişik 27. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarını uygulayacaktı. Yasa Koyucu, 3217 sayılı Yasanın 9. maddesini getirirken, 1918 sayılı Yasanın 1. maddesinin (F) bendi kapsamına giren eylemlerin 1615 sayılı Gümrük Kanunu'nun 149. ve 156. maddelerinde para cezasıyla yaptırma bağlandığını, zamanın koşullarına göre Kaçakçılık Yasası kapsamından çıkarılmasının uygun olacağını düşünmüştür. Yasa Koyucunun Anayasa ve üstün hukuk kurallarıyla sınırlı olan takdir hakkını aşması söz konusu değildir. Ceza siyasetinin bir gereği olarak, madde yürürlükten kaldırılmıştır. Yasa Koyucu maddenin yürürlüğünde bir yarar görmemiş, kaldırılmasının daha uygun olacağı görüşünden hareket etmiştir. Bu ise en doğal hakkıdır. Bir yasa kuralının yerinde olup olmadığı, yarar ya da zarar getirebileceği konusu uygunluk denetimi dışında kalan bir husustur. Anayasa Mahkemesi yalnızca, Anayasa kuralları karşısında uygunluk ya da aykırılık üzerinde durarak denetleme yapabilir. Yasama organının takdirine bağlı konu ve alanlara elatması söz konusu olamaz. İtirazcı Mahkeme birleştirdiği dosyalardan Esas : 1978/91 nolu da 1/E maddesini uygulayacağını açıklayarak 1/E maddesi ile 1/F maddesi arasında çok az fark bulunduğunu, 1/E maddesine kapsamına giren eylemlerin suç niteliklerinin korunmasına karşın, 1/F maddesinin kaldırılmasını Anayasa'ya aykırı bulmaktadır. Bir yasa kuralı bir başka yasa kuralına göre, onun varlığı ya da yokluğu gözetilerek değil ancak ilgili Anayasa kuralına göre değerlendirilerek denetlenir. Eşitlik, aynı durumda olanların ayrı işlemlere bağlı tutulmamasıdır. Değişik durumda olanların ayrı kurallara bağlı kılınmasında eşitlik ilkesine aykırı bir durum olamaz. Anayasa Mahkemesi'nin kararlarında bu husus ayrıntılı biçimde işlenmiştir. Yürürlükten kaldırılan 1/F maddesi kapsamına giren kişiler arasında bir ayırım yapılmış değildir. Kaldık! 1/F maddesini kaldıran 9. maddenin iptali 1/F maddesini yürürlüğe kazandıramaz. Hukuksal yönden olumlu bir sonuç da elde edilemez. Yasa koymak, değiştirmek, yasayı yürürlükten kaldırmak ve yerindeliği gözetmek tümüyle yasa koyucunun yetkisi içindedir. Yasalar arasında uyum ve uygunluk da yasa koyucunun arayacağı durumlardır. 1/F maddesini yürürlükten kaldıran 9. maddenin ".1 inci maddesinin (F) bendi" sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı bir yönü saptanamadığından bu yöne ilişkin itiraz reddedilmelidir.

2) 4. Maddenin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu :

3217 sayılı Yasanın 4. maddesinin iptali isteminin belirgin bir gerekçesi yoktur. Anayasa Mahkemesi gerekçe ile bağlı olmadan istemi incelemeye yetkilidir.

3217 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten önce, toplu kaçakçılık konusu malın niteliğine bakılmadan bu suçları işleyenler için ağır hapis cezası öngörölmüştü. 3217 sayılı Yasa ile eklenen ve itiraz konusu bölümü de içeren dördüncü fıkrada gümrüklenmiş piyasa değeri otuz milyon lirayı geçmeyen gümrük eşyası kaçakçılığı sanıkları ikinci fıkrada öngörülen 8-12 yıl arasında değişen hürriyeti bağlayıcı cezadan kurtulmakta, ancak üçüncü fıkraya göre ağır para cezasıyla cezalandırılmaktadırlar. Gümrüklenmiş piyasa değeri otuz milyon lirayı geçmeyen kaçakçılık konusu malın ithal ve ihracının yasayla ya da ithalât ve ihracat rejimi kararlarıyla yasaklanmış eşya olması ya da tekele bağlı maddelerden bulunması durumunda, getirilen bu ayırık hükümden sanıklar yararlanamayacaklar, ağır para cezasıyla birlikte ağır hapis cezasıyla da cezalandırılacaklardır. Görölmektedir ki, düzenleme kişilere göre değil, toplu kaçakçılık konusu malın türüne göre dir. Ayrıca ceza siyasetinin doğal gereği olarak sanık lehine kısmî af niteliğinde bir uygulama öngörölmüştür. Benzer suçları işleyenlerin cezalandırılmasında yasa önünde eşitlik ilkesinin çiğnenmiş sayılabilmesi için, eşitliği bozar gibi görölen kuralın, haklı bir nedene dayanmaması ya da kamu yararı amacıyla yürürlüğe konmamış olması gerekir. Aşağıda açıklanacağı üzere ".ve tekele tâbi maddelerden olmaması halinde" sözcükleri üzerinde özellikle ve ayrıca durulup inceleme yapılmamıştır. Kimi maddelerin üretim, yapım, satımının Devlet tekeline bağlı kılınması Devlet gelirini artırmak, gelirleri daha etkin kılmak yanında toplumun sağlığını koruma amacına da bağlanabilir. Daha tehlikeli ve daha yaygın bulunan maddeleri bir düzey ve oran gözetmeden ekonomik suç dışında düşünmek ve buna uygun düzenleme getirmek eşitlik ilkesine aykırı düşmemektedir. Bu düzenleme, daha hafif suçlara daha ağır ceza verilmesi biçiminde somut bir aykırılık, haksızlık değil, dengesizlik değil, Devletçe önemine göre eylemlere ayrı ayrı ceza uygulamasıdır. Kamu yararının birkaç yönden gözetildiği düzenlemede Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık yoktur. Sınırlı incelenen bu bölümde Anayasa'nın 7. maddesine ilişen bir yan da bulunmamaktadır. 3217 sayılı Yasanın 4. maddesine yönelik itirazın da reddi gerekir.

VI- SONUÇ :

1- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 1. maddesinin (F) bendini yürürlükten kaldıran 5/6/1985 günlü ve 3217 sayılı Kanun'un 9. maddesinde Kanunun sözcüğünden sonra gelen ".1 inci maddesinin (F) bendi" ibaresi Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine oybirliğiyle;

2- 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un 27. maddesine üçüncü fıkradan sonra bir dördüncü fıkra ekleyen 5/6/1985 günlü ve 3217 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alan "ikinci fıkranın uygulanmasını gerektiren durumlarda mal ve eşyanın özel kanunlarla veya ithalat ve ihracat rejimi kararlarıyla memlekete ithal veya ihracı yasaklanmamış olmakla birlikte gümrüklenmiş piyasa değerin otuz milyon lirayı geçmemesi ve Tekele tâbi maddelerden olmaması halinde ikinci fıkradaki ağır hapis cezasına hükmedilmeyip sadece üçüncü fıkraya göre ağır para cezasına ve mal veya eşyanın müsaderesine karar verilir" biçimindeki tümcenin "ve Tekele tâbi maddelerden olmaması "na ilişkin bölümü evvelce yapılmış olan itiraz üzerine Anayasa Mahkemesi'nce esastan incelenerek reddedilmiş ve bu konudaki karar Resmî Gazete'nin 9 Mayıs 1986 günlü ve 19102 sayılı nüshasında yayımlanmış bulunduğundan bu yöne ilişkin itirazın, Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARICIOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN, Selâhattin METİN ve Adnan KÜKNER'in "itiraz yoluyla başvuruyu düzenleyen TC. Anayasası'nın 152. ve 2949 sayılı Kanun'un 28. maddelerinin son fıkralarında, Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek verdiği ret kararının yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağı öngörölmüştür. İnceleme konusu işte 27/3/1986 günlü, Esas: 1985/31, Karar: 1986/11 sayılı Anayasa Mahkemesi kararının 9

Esas Sayısı: 1985/33
Karar Sayısı: 1986/22

Mayıs 1986 günlü Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra yapılmış bir başvurudan söz edilemeyeceği cihetle esasa ilişkin incelemenin 16 Ocak 1986 günlü sınırlama kararını bütünüyle ve "Tekele tâbi maddelerden olmaması" ibaresini de kapsayacak biçimde yapılması gerektiği" yolundaki karşıoylarıyla, yetki yönünden reddine oyçokluğuyla;

3- Dördüncü fıkranın diğer bölümü Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine oybirliğiyle;

11/9/1986 tarihinde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Orhan ONAR	Mahmut C. CUHRUK	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİEFENDİOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN
Üye	Üye	Üye
Mehmet ÇINARLI	Selahattin METİN	Servet TÜZÜN
Üye	Üye	
Mustafa ŞAHİN		Adnan KÜKNER